

POSTANOWIENIE

29 września 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 29 września 2025 r. w Warszawie
zażalenia Z.A.

na wyrok Sądu Okręgowego w Lublinie

z 4 lipca 2025 r., IX Ga 112/25,

w sprawie z powództwa C. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w L.

przeciwko Z.A.

z udziałem interwenienta ubocznego Towarzystwa Ubezpieczeń spółki akcyjnej w
W.

o zapłatę,

1) uchyla zaskarżony wyrok,

**2) pozostawia rozstrzygnięcie o kosztach postępowania
zażaleniowego sądowi, który wyda orzeczenie kończące
postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 20 grudnia 2024 r. Sąd Rejonowy w Radomiu oddalił powództwo C. spółki z o.o. w L. przeciwko Z.A. o zasądzenie odszkodowania w kwocie 24 353,75 zł za szkodę powstałą w transporcie międzynarodowym wykonanym przez pozwanego na zlecenie powoda na podstawie łączącej strony umowy. Po rozpoznaniu apelacji powoda, Sąd Okręgowy w Lublinie wyrokiem z 4 lipca 2025 r. uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w Radomiu do ponownego rozpoznania.

W zażaleniu na to orzeczenie, pozwany Z.A., zarzucając naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z art. 378 § 1 k.p.c. przez wadliwe przyjęcie, iż Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy, wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 394¹ § 1¹ k.p.c., zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje stronie w razie uchylenia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Obowiązujący aktualnie model apelacji pełnej zakłada, że sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach zaskarżenia, dokonuje własnych ustaleń faktycznych, bazując na materiale zebranym w pierwszej instancji i prowadząc w razie potrzeby własne postępowanie dowodowe oraz stosuje właściwe przepisy prawa materialnego. Postępowanie apelacyjne powinno więc co do zasady zakończyć się wydaniem merytorycznego orzeczenia rozstrzygającego definitywnie spór między stronami. Zgodnie z art. 386 § 4 k.p.c., poza wypadkami określonymi w § 2 i 3, sąd drugiej instancji może uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania tylko w razie nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

Przewidziane w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. zażalenie kwestionuje uchylenie przez Sąd drugiej instancji orzeczenia pierwszoinstancyjnego, stąd ocenie Sądu Najwyższego może być poddany jedynie ewentualny błąd sądu odwoławczego przy kwalifikowaniu określonej sytuacji procesowej jako odpowiadającej powołanej podstawie orzeczenia kasatoryjnego. Ustawowe przesłanki uchylenia orzeczenia sądu pierwszej instancji zostały zakreślone wąsko, zaś kognicja Sądu Najwyższego ogranicza się do skontrolowania, czy istotnie doszło do nierozpoznania istoty sprawy lub też czy faktycznie istnieje w realiach rozpoznawanej sprawy konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12, OSNC 2013, Nr 3, poz. 41 i z 28 listopada 2012 r., III CZ 77/12, OSNC 2013, Nr 4, poz. 54).

Trafny jest zarzut pozwanego, że w tej sprawie nie wystąpiła przesłanka, na którą powołał się Sąd drugiej instancji. Do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy sąd zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, bezpodstawnie przyjmując, że zachodzi przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 23 września 1998 r. II CKN 897/97, OSNC 1999/1/22; z 15 lipca 1998 r. II CKN 838/97 oraz z 3 lutego 1999 r., III CKN 151/98, a także wyroki Sądu Najwyższego z 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, OSP 2003 Nr 3, poz. 36; z 21 października 2005 r. III CK 161/05 oraz z 12 listopada 2007 r., I PK 140/07, OSNP 2009, nr 1 - 2, poz. 2). Nierozpoznanie istoty sprawy ma miejsce, gdy sąd pierwszej instancji rozstrzygnął nie o tym, co było przedmiotem sprawy; zaniechał w ogóle zbadania materialnej podstawy żądania; pominął całkowicie merytoryczne zarzuty zgłoszone przez stronę; rozstrzygnął o żądaniu powoda na innej podstawie faktycznej niż zgłoszona w pozwie; nie uwzględnił (nie rozważył) wszystkich zarzutów pozwanego dotyczących kwestii faktycznych lub prawnych rzutujących na zasadność roszczenia powoda (zob. .postanowienie Sądu Najwyższego z 26 listopada 2012 r., III SZ 3/12).

W niniejszej sprawie Sąd Rejonowy w Radomiu rozpoznał tak rozumianą istotę sporu między stronami, natomiast inną kwestią jest, czy uczynił to prawidłowo, a więc zgodnie z prawem procesowym i materialnym, czy należycie ustalił stan faktyczny i dokonał jego prawidłowej oceny materialnoprawnej.

Sąd Okręgowy w Lublinie przyjął, że doszło do nierozpoznania istoty sprawy ze względu na nieuwzględnienie przez Sąd Rejonowy wniosku powoda o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego oraz przez nieuwzględnienie wniosku pozwanego zawartego w piśmie z 13 września 2022 r o wezwanie i bezpośrednie przesłuchanie na rozprawie wymienionych w tym piśmie świadków.

Trzeba jednak wskazać, że są to uchybienia procesowe, które Sąd drugiej instancji rozpoznaje, jeśli zostały wyknięte w apelacji (zob. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 31 stycznia 2008 r.- zasada prawna, III CZP 49/07, OSNC 2008, nr 6, poz.55) . Istotne jest ponadto, czy zainteresowana strona

ponowiła w apelacji wniosek o przeprowadzenie pominiętego dowodu. W apelacji powód zarzucił naruszenie art. 278 w zw. z art. 227 w zw. z art. 235² § 1 k.p.c. przez pominięcie dowodu z opinii biegłego, ale nie wniósł o przeprowadzenie tego dowodu w ramach postępowania rozpoznawczego przed Sądem drugiej instancji. Nie zarzucił natomiast w apelacji uchybienia procesowego w postaci nieuwzględnienia wniosku pozwanego o bezpośrednie przesłuchanie świadków.

Oceny, czy sąd pierwszej instancji rozpoznał istotę sprawy, dokonuje się na podstawie analizy żądań pozwu i przepisów prawa materialnego stanowiących podstawę rozstrzygnięcia, nie zaś na podstawie ewentualnych wad postępowania prowadzącego do wydania zaskarżonego apelacją orzeczenia. Niewyjaśnienie okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, niewłaściwa ocena dowodów lub ewentualna błędna subsumcja nie są równoznaczne z nierozpoznanie istoty sprawy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 22 kwietnia 1999 r., II UKN 589/98, OSNP 2000, Nr 12, poz. 483). Dostrzeżenie potrzeby przeprowadzenia dodatkowego postępowania dowodowego, uzupełnienia ustaleń poczynionych przez Sąd pierwszej instancji ewentualnie przeprowadzenia odmiennej oceny zgromadzonych przez ten Sąd dowodów nie stanowi podstawy do wydania wyroku kasatoryjnego. Uchybienia Sądu pierwszej instancji, mogą być usunięte w postępowaniu apelacyjnym przez poczynienie dodatkowych ustaleń faktycznych w oparciu o dowody zgromadzone w aktach sprawy lub uzupełnione w toku tego postępowania, a następnie zastosowanie właściwych przepisów prawa materialnego, do czego Sąd odwoławczy jest uprawniony i zobowiązany w ramach swojej kognicji.

W tym stanie rzeczy odwoływanie się do konieczności zapewnienia stronom dwuinstancyjnego postępowania jest sprzeczne z przesłankami umożliwiającymi Sądowi drugiej instancji wydanie orzeczenia kasatoryjnego (art. 386 § 4 k.p.c.) i nieadekwatne do sytuacji procesowej, w której zapadło zaskarżone rozstrzygnięcie.

W tym stanie rzeczy orzeczono jak w sentencji (art. 394¹ § 3 w zw. z art. 398¹⁵ § 1 zdanie pierwsze k.p.c.).

(A.D.)

[a.f]